

**EVALUAREA RĂZII DE SAZIE MULTIDIMENSIONALE
DUPĂ VÂRSTA CAPILOR GOSPODĂRII CASNICE
ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

Valentina VINOGRADOVA¹, cercetător științific, INCE

Probabilitatea apariției gospodăriei casnice în sărăcie depinde de existența mai multor factori, unul dintre care vizează caracteristicile individuale ale persoanelor care conduc aceste gospodării casnice. În articol se examinează impactul vârstei capului gospodăriei casnice asupra nivelului de sărăcie. Se evaluează nivelul de sărăcie a gospodăriilor casnice, calculat pe diferite criterii: sărăcie absolută, sărăcie relativă, sărăcie deprivativă și sărăcie multidimensională.

Cuvinte cheie: gospodărie casnică, risc de sărăcie, rată a sărăciei, sărăcie absolută, sărăcie relativă, sărăcie deprivativă, sărăcie multidimensională.

The probability of occurrence of a household in poverty depends on the availability of many factors, some of which are the individual characteristics of persons, heading these households. The article examines the influence of the age of the head of household on poverty level. It is given the estimation of poverty level of households, calculated on different criteria: absolute poverty, relative poverty, deprivation poverty and multidimensional poverty.

Key words: households, risk of poverty, poverty level, absolute poverty, relative poverty, deprivation poverty, multidimensional poverty.

JEL Classification: I3; I32; R2.

Introducere. Rata sărăciei este parametrul principal în evaluarea sărăciei gospodăriilor casnice. Totodată, aplicarea diverselor criterii de măsurare a sărăciei indică valori diferite ale ratelor de sărăcie. Cel mai eficient mijloc în cercetarea aspectelor sărăciei este utilizarea sistemelor diferitelor abordări de măsurare a acesteia. A fost analizat nivelul de sărăcie a gospodăriilor casnice conduse de persoane din diverse grupe de vârstă, conform criteriilor de bază (calcularea sărăciei absolute, calcularea sărăciei relative, calcularea sărăciei după nivelul de deprivare), a fost efectuată evaluarea, construită în baza criteriilor multidimensionale de sărăcie și care unește toate cele trei abordări. Totuși, utilizarea diverselor criterii la evaluarea sărăciei duce la rezultate diferite.

Rata sărăciei absolute se determină prin raportul procentual al numărului de gospodării casnice ale căror cheltuieli de consum pe cap de locuitor sunt mai mici decât pragul sărăciei și al numărului total de gospodării.

Următorul criteriu de măsurare a sărăciei este sărăcie relativă. *Rata sărăciei relative* este determinat de ponderea gospodăriilor casnice și de cheltuielile de consum pe cap de locuitor care sunt mai mici decât pragul sărăciei relative. Iar pentru acest prag, se acceptă o valoare egală cu 75% din mediana cheltuielilor de consum.

Criteriul de *deprivare*, utilizat de către noi pentru măsurarea criteriului de sărăcie, ținând cont de apte și de mai multe priviri dintre cele zece existente, conform celor două gospodăriile casnice îndurându-și lipsurile. În acest studiu, am selectat următoarele deprivări:

Gospodăriile casnice nu pot să-și permit:

- ✓ Cheltuieli neprevăzute în sumă de 5000 lei;
- ✓ Să nu includă în regimul alimentar carne sau pește o dată la 2 zile;
- ✓ Să cumpere îmbrăcăminte și încălțăminte nouă;
- ✓ Să asigure locuința cu suficient încălzire;
- ✓ Să schimbe mobilă veche;
- ✓ Să cumpere medicamentele necesare;
- ✓ Să-și ia un concediu de o săptămână în afara localității;
- ✓ Să primească în ospitalitate cel puțin o dată pe lună;

Gospodăriile casnice aveau datorii:

- ✓ la achitarea serviciilor comunale;
- ✓ la rambursarea creditului bancar.

¹ © Valentina VINOGRADOVA, vvinogradova@mail.ru

În continuare, remarc m urm torul fapt: criteriul deprivat ional de m surare a s r ciei indic o evaluare i mai înalt a s r ciei decât cele dou criterii anterioare [1, p. p. 409, 425-426]. Utilizarea criteriului de calculare a nivelului s r ciei multidimensionale permite s eviden iem gospod riile casnice care sunt s race în baza criteriilor monetare i, în acela i timp, care cunosc cele mai mari lipsuri.

În total, pe ar se observ o tendin clar , *indiferent de criteriile de calculare a nivelului de s r cie, cu cât capul gospod riei casnice este mai tân r, cu atât mai mic este nivelul de s r cie i, invers, cu cât este mai în vârst , cu atât nivelul de s r cie este mai mare* (Tabelul 1). Aceast constatare vizeaz , îndeosebi, vârstele maxime ale capilor gospod riilor casnice. Dup calcularea nivelului de s r cie conform primului criteriu (**s r cia absolut**), într-o situa ie mai bun s-au aflat gospod riile casnice, capii c rora sunt mai tineri de 30 de ani (6,1%) i de la 30 pân la 39 de ani (8,1%). Persoanele de aceast vârst au cea mai mare capacitate de a munci, iar nivelul sc zut de s r cie a gospod riilor casnice poate fi explicat printr-un num r mai mic de persoane între inute.

Tabelul 1

Evaluarea nivelului de s r cie a capilor GC cu vârst diferit , %

Vârsta capului GC (pe grupe)	Criteriile de evaluare a s r ciei			
	S r cia absolut	S r cia relativ	S r cia deprivativ	S r cia absolut , relativ i deprivativ
Pân la 30 de ani	6,1	13,9	8,8	1,6
30 - 39 de ani	8,1	14,0	21,6	4,3
40 - 49 de ani	11,9	22,0	24,8	4,5
50 - 59 de ani	13,4	25,0	30,4	4,5
60 - 64 de ani	11,7	27,7	28,2	6,8
65 de ani i peste	16,6	30,6	35,1	5,5
Total	12,1	23,2	27,0	4,7

Sursa: Calculat conform datelor CBGC al Republicii Moldova, tr. I, anul 2014.

R spândirea s r ciei în rândul gospod riilor casnice ale c ror capi au vârsta de la 40 pân la 49 de ani (11,9%) provoac o îngrijorare deosebit , deoarece, la aceast vârst , posibilit ile economice într-o situa ie normal ating nivelul maxim, ceea ce permite asigurarea economiilor pentru viitor sau pentru investi ii costisitoare (în înv mântul superior al copiilor, în construc ia de locuin e etc.).

În continuare, sesiz m faptul c nivelul de s r cie a gospod riilor casnice cu vârsta capilor de la 60 pân la 64 de ani a fost mai mic (11,7%) decât în cazul capilor cu vârsta de la 40 pân la 49 de ani (11,9%). În Republica Moldova, vârsta de ie ire la pensie constituie pentru femei 57 de ani, iar pentru b rba i – 62 de ani. Cu toate acestea, în primii ani de ie ire la pensie, o parte semnificativ a pensionarilor continu s lucreze, de aceea nivelul de s r cie a gospod riilor casnice pentru aceast categorie este relativ mic. În gospod riile casnice unde vârsta capului este de la 50 pân la 59 de ani, nivelul de s r cie absolut este mai mare (13,4%) i ocup pozi ia a doua. În aceast grup de vârst includem i persoanele cu vârsta de prepensionare (sau femeile cu vârsta timpurie de pensionare), care se pot confrunta cu problema pierderii lucrului din cauza reducerii locurilor de munc , a reorganiza iei etc. De aceea, inând cont de vârst , nu le este dificil doar s - i g seasc un loc de munc adecvat specialit ii, ci, în general, s - i g seasc de lucru având un salariu suficient, ceea ce reduce sim itor veniturile gospod riei casnice i majoreaz riscul s r ciei. De asemenea, un poten ial motiv al cre terii nivelului de s r cie a acestor tipuri de gospod rii casnice poate fi existen a persoanelor din genera iile mai în vârst care necesit îngrijire sau a adul ilor mai tineri (copiii capului gospod riei casnice), care sunt inactivi din punct de vedere economic, fie omeri, fie câ tig pu in.

În ceea ce prive te cre terea nivelului de s r cie a gospod riilor casnice, conduse de persoane cu vârsta de peste 65 de ani, men ion m c , de regul , ace tia sunt pensionari care locuiesc singuri i care, în afar de pensii, nu au venituri suplimentare. Nivelul de s r cie a gospod riilor date este cel mai înalt – de 16,6%. La aceast vârst , starea de s n tate se înr ut e te brusc, iar cheltuielile pentru procurarea medicamentelor i pentru serviciile medicale devin un factor care predispune la s r cie. Relev m faptul c nivelul de s r cie absolut a dep it valoarea medie numai în cazul a dou tipuri de gospod rii casnice: în care vârsta capilor a fost de la 50 pân la 59 de ani (1,1 ori) i peste 65 de ani (1,4 ori). Pentru celelalte gospod rii casnice, a fost înregistrat un nivel procentual mai mic decât valoarea medie (12,1%).

La calcularea nivelului de s r c ie conform celui de-al doilea criteriu (s r c ia relativ), constat m urm torul fapt: *la cre terea treptat a vârstei are loc o cre tere treptat a nivelului de s r c ie*. Pozi iile extreme sunt ocupate de acelea i gospod rii casnice, nivelul c rora a fost calculat dup primul criteriu: pe cea mai bun pozi ie se plaseaz gospod riile casnice în care capii au o vârst mai mic de 30 de ani (13,9%) i pân la 39 de ani (14,0%), iar pe cea mai joas – în care capii au vârsta de 65 ani i peste (30,6%). În continuare, relief m faptul c nivelul de s r c ie relativ dep ea de 2 ori nivelul de s r c ie absolut atât în valoare medie, cât i pentru fiecare vârst în parte. De asemenea, valorile nivelului de s r c ie, calculat dup al doilea criteriu, în gospod riile casnice cu trei grupe de vârst (de la 50 de ani la 65 de ani i peste) au fost mai mari decât valoarea medie de 1,1 ori, de 1,2 ori i de 1,3 ori.

În toate gospod riile casnice, cu excep ia gospod riilor în care vârsta capilor a fost mai mic de 30 de ani, nivelul de s r c ie, calculat dup al treilea criteriu (s r c ia deprivativ), a fost mai mare decât la utilizarea celor dou criterii monetare anterioare. În acest caz, nivelul de s r c ie dup lipsuri a fost mai mic în gospod riile casnice conduse de persoane mai tinere de 30 de ani i de la 30 pân la 39 de ani (respectiv, 8,8 i 21,6%) i cel mai mare a fost în gospod riile conduse de persoane de 65 ani i peste (35,1%). Sesiz m c decalajul dintre gospod riile casnice cu vârsta capilor pân la 30 de ani i de la 30 pân la 39 de ani, dup m rimea nivelului de s r c ie, în primul caz (s r c ia absolut), a fost de 2 p. p., iar în al doilea (s r c ia relativ), – de 0,1 p. p., dar la aplicarea criteriului al treilea (s r c ia deprivativ), diferen a a constituit 12,8 p. p.

Utilizarea criteriului **multidimensional** de calculare a s r c iei permite de a identifica acele gospod rii casnice care se afl într-o stare de s r c ie multidimensional , adic , sunt s race conform criteriilor monetare i, în acela i timp, sufer de cele mai mari priva iuni. În cea mai bun situa ie se afl gospod riile casnice conduse de persoane tinere. Nivelul de s r c ie a gospod riilor casnice în care capii au o vârst de pân la 30 de ani este cel mai mic – de 1,6%, ceea ce arat c valoarea lui este de 3 ori mai mic decât valoarea medie (4,7%). De asemenea, în cea mai rea situa ie au fost gospod riile casnice în care capii aveau vârsta de 60-64 de ani, iar nivelul de s r c ie era cel mai înalt – de 6,8%, dep ind valoarea medie de 1,4 ori. Gospod riile casnice cu capii din cea mai mare categorie de vârst ocup pozi ia a doua dup m rimea nivelului de s r c ie (5,5%), calculat dup acest criteriu.

Structura gospod riilor casnice conduse de persoane cu diferite vârste, care se confrunt cu s r c ia multidimensional . S raci „dup venituri” i s raci „prin privare” – acestea sunt grupuri de s raci, de i, par ial întret iate, dar, mai degrab , complementare decât reduplicative. Totu i, utilizând, simultan, trei criterii de m surare a s r c iei, bazate pe abord rile: absolut , relativ i deprivativ , se poate selecta un grup de gospod rii casnice, care sunt cele mai vulnerabile în cazul s r c iei. Gospod riilor casnice, care se afl , în acela i timp, într-o stare de s r c ie absolut , relativ i deprivativ , le sunt specifice urm toarele caracteristici, legate de vârsta capilor gospod riilor casnice:

1. În structura gospod riilor casnice s race i nes race, conduse de persoane din grupele de vârst de la „pân la 30 de ani” pân la „50-59 de ani”, inclusiv, ponderea gospod riilor casnice s race a fost mai mic decât ponderea celor nes race. De asemenea, în gospod riile casnice la conducerea c rora se aflau persoane de 60-64 de ani i de 65 de ani i peste, au fost înregistrate mai multe gospod rii s race decât nes race, Figura 1.

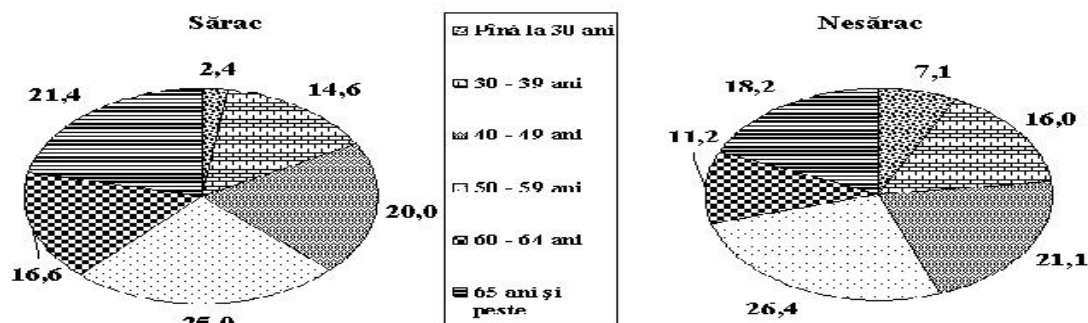

Fig. 1. Structura GC dup vârsta capilor gospod riilor casnice

Sursa: Calculat i construit conform datelor CBGC al Republicii Moldova, tr. I, anul 2014.

2. În gospod riile casnice, care sunt s race dup trei criterii, observ m c cele mai multe gospod rii casnice sunt cele conduse de c tre persoane cu vârsta între 50-59 de ani, indicând 25,0%. Totu i, acest nivel procentual este de 1,1 ori mai pu in decât ponderea acestora printre gospod riile casnice nes race (26,4%). De asemenea, men ion m i o pondere mare a gospod riilor casnice, care se confrunt cu s r cia, în acela i timp, prin evaluarea monetar i deprivativ , gospod rii în care vârsta capilor este de 65 de ani i peste, pondere care atinge 21,4%, fiind de 1,2 ori mai mare decât ponderea gospod riilor casnice nes race (18,2%).

3. De i ponderea gospod riilor casnice în care capii au vârste cuprinse între 60 i 64 de ani a ocupat doar locul patru din ase printre s race, simultan, dup trei criterii (16,6%), ponderea gospod riilor casnice nes race cu capi de această vârst a fost de 1,5 ori mai mic (11,2%).

4. Fiind cele mai pu ine printre cele s race, gospod riile casnice conduse de persoane mai tinere de 30 de ani înregistreaz un nivel procentual de 2,4%, ceea ce este de 3 ori mai pu in decât ponderea acestor gospod rii casnice în num rul total de gospod rii casnice nes race (7,1%).

Astfel, în Republica Moldova se observ impactul vârstei capului gospod riei casnice asupra s r ciei. În structura gospod riilor casnice care sunt cele mai s race, concomitent, dup trei criterii, predomin gospod riile casnice în care capii au vârsta cuprins între 50-59 de ani (25,0%) i 65 de ani i peste (21,4%).

Concluzii. Analizând datele ob inute cu ajutorul fiec ruia dintre cele trei criterii în parte (calcularea s r ciei absolute, calcularea s r ciei relative, calcularea s r ciei deprivative), dar i în baza criteriilor multidimensionale de s r cie, care con in toate cele trei abord ri, remarc m urm toarele legit i:

a) La evaluarea nivelului de s r cie a gospod riilor casnice dup vârsta persoanelor care le conduc, în total, pe ar , dup toate criteriile de s r cie se observ , în mod vizibil, o tendin de reducere a s r ciei la o vârst mai mic i cre terea nivelului de s r cie la vârstele mai mari.

Cel mai pu in afectate sunt gospod riile casnice conduse de persoane cu vârsta mai mic de 30 de ani. La utilizarea fiec ruia dintre cele trei criterii de calculare a s r ciei, nivelul de s r cie a acestor gospod rii casnice a fost cel mai mic.

b) Cu toate acestea, la compararea cu valoarea medie a nivelului de s r cie pe ar , calculat pentru fiecare criteriu în parte, relev m c nivelul de s r cie a gospod riilor casnice conduse de persoane mai tinere de 30 de ani este de 2 ori mai redus decât nivelul de s r cie calculat dup primul i al treilea criteriu (s r cia absolut i s r cia relativ) i este de 3 ori mai mic decât nivelul de s r cie deprivativ i multidimensional .

c) Cele mai defavorizate sunt gospod riile casnice, în care vârsta capilor este de 65 de ani i peste. Aplicând criteriile de calculare a s r ciei absolute, relative i deprivative, aceste gospod rii casnice s-au aflat în cea mai rea situa ie i ocupau primele pozi ii dup m rimea nivelului de s r cie, iar la utilizarea criteriului multidimensional – a doua pozi ie.

d) Totu i, comparând nivelul de s r cie a acestor gospod rii casnice cu valoarea medie a nivelului de s r cie pe ar , calculat conform fiec rui criteriu în parte, constat m c în gospod riile casnice conduse de persoane de 65 de ani i peste, nivelul de s r cie a fost de 1,2 ori mai înalt la calcularea nivelului de s r cie multidimensional , de 1,3 ori mai înalt la calcularea s r ciei relative i deprivative i de 1,4 ori – la calcularea s r ciei absolute.

Referin e bibliografice

1. *Perfec ionarea metodologiei i evaluarea nivelelor de s r cie i excluziune social în contextul cerin elor UE. Abord ri metodologice ale m sur rii multidimensionale a s r ciei i evaluarea ei în Republica Moldova: raport tiin ific.* Conduc tor A. Rojco. Institutul Na ional de Cercet ri Economice. Proiectul de cercetare aplicat 11.817.08.33A. Etapa a. 2014. Chi in u: INCE, 2014. 615 p.

Recomandat spre publicare: 07.05.2015